

Tino Mamič

RAZMAH GENEALOGIJE NA SLOVENSKEM

Genealogija je pomožna zgodovinska veda, o kateri tudi pri študiju zgodovine ne povedo kaj dosti (Jurečič, 1995, 23-30; Butina, 1998, 15-20). Omenjajo jo zgolj kot vedo, ki se ukvarja z izvorom in razvojem rodu. Ustrezno slovensko ime za genealogijo je rodoslovje.

Rodoslovje je postalo popularno v modernem smislu v Evropi in Ameriki v prejšnjih dveh stoletjih. Prej je bilo izdelovanje rodovnikov bolj domena bogatih, pomembnih in aristokratskih ljudi. Kot zanimivost naj omenim samo ameriško Genealoško društvo, ki deluje v okviru mormonske cerkve.¹ Društvo namreč zbira in vnaša podatke v rodovnik vsega človeštva.

Na Slovenskem je ljubiteljsko² rodoslovno raziskovanje pred letom 1992 slabo poznano. Omejeno je bilo na posameznike, ki so vsak zase ljubiteljsko raziskovali svoj rod.

Na Slovenskem se je z genealogijo v zadnjem desetletju začelo širše ukvarjati heraldično genealoško in veksikološko društvo (grboslovno, rodoslovno in zastavoslovno društvo) Heraldica Slovenica³ s sedežem v Ljubljani. Društvo se ni obširneje ukvarjalo z genealogijo, ampak bolj s heraldiko in veksikologijo.

Spomladi leta 1995 je nastalo prvo Slovensko rodoslovno društvo (SRD), ki združuje ljubiteljske rodoslovce. Člani v glavnem raziskujejo le svoje prednike in njihove potomce (sorodnike). Njihovo delovanje je zelo razvito: imajo redne sestanke in strokovna predavanja, izdajajo rodoslovno revijo Drevesa, urejene imajo elektronske baze podatkov in obsežne spletne strani. Septembra letos pripravljajo v Ljubljani mednarodno rodoslovno konferenco.

Pomemben mejnik pri rodoslovnem preporodu na Slovenskem je izid knjige rodoslovca Vasje Butine z naslovom Moj Rodovnik (Butina, 1998). Čeprav Butina nima formalne izobrazbe diplomiranega zgodovinarja ali etnologa, je ustvaril pravcato biblijo slovenskega rodoslovja. Moj Rodovnik je nastal na osnovi njegovih osebnih izkušenj pri raziskovanju svojega rodu in ob izmenjavi izkušenj članov SRD.

Pomudimo se malce ob posameznih dejavnostih SRD. Glasilo Drevesa je nastalo pred sedmimi leti kot

bilten rodoslovnega društva. Doslej je izšlo 28 števil, naklada zadnjih Dreves pa je 500 izvodov. Bilten slovenskega rodoslovnega društva je namenjen članom društva, veliko zanimivih podatkov pa najdejo tudi zgodovinarji in etnologi. Objavljeni so tudi povzetki strokovnih predavanj, ki jih organizira SRD. Na svetovnem spletu lahko najdemo naslove vseh objavljenih člankov (prim. <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/drevesa/f-drev.htm>), kar zelo olajša tematsko iskanje.

Redna srečanja Društva so pomembna zaradi izmenjave izkušenj članov. Redno organizirajo tudi strokovna predavanja, povezana z rodoslovjem. Gostje so zgodovinarji, etnologi, računalničarji, statistiki itd. Naj za primer navedem naslove napovedanih predavanj zadnjega dela lanskega leta: B. Šuštar - Rodoslovno raziskovanje z viri v Slovenskem šolskem muzeju; I. Tršinar - Centralni register prebivalstva; P. Merku - Zgodovina primkov na slovenskem Zahodu; P. Svoljšak - Arhivi prve svetovne vojne. Redno ažurirane napovedi predavanj so objavljene tudi na internetnih straneh SRD. (Prim. <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/drustvo/program.htm>).

Računalnik je za rodoslovca skoraj obvezna oprema. Zaradi izjemne količine podatkov si iskanja želenih informacij brez računalniške obdelave kratko malo ne moremo predstavljati. Pri nas imajo nekateri rodoslovne zbirke z več deset tisoč imeni. Slovenski "rekorder" ima v svojem računalniku kar 60.000 imen (Toplišek, 2000, 31-32). Najbolj priljubljen računalniški program za rodovnikarje po vsem svetu je Brother's Keeper ame ZAPISI riškega avtorja Johna Steeda. Zadnja različica programa lahko obsega zbirko desetih milijonov oseb (Hawlina, 2000, 20-21). V slovenščino je prevedena predzadnja različica programa, ki omogoča preprosto in hitro uporabo. S preprostim klikom z miško si lahko natis ZAPISI nemo izpis prednikov, potomcev, družin ipd., kar bi bilo sicer izredno zamudno.

SRD ima izjemno bogate spletne strani, (prim. <http://www2.arnes.si/~rzjtopl/rod/rod.htm>) kjer so vsi podatki o Društvu, o pripomočkih, o literaturi, o sorodnih mednarodnih društvih, o računalniških programih, rodovniki znanih Slovencev, viri rodoslovnih podatkov, naslovi arhivov, opisi različnih baz podatkov....

Del slovenskega rodoslovja je tudi naše genealoško društvo v Združenih državah Amerike - Slovenian Genealogy Society (SGS). Deluje kot društvo, vzdržuje se s članarino in ima 17 podružnic v ameriških zveznih državah, Braziliji in Avstraliji. Američanom dajejo nekaj osnovnih informacij, ko iščejo svoje korenine v Sloveniji. Urejene imajo tudi dokaj obsežne spletne strani. (Prim. <http://feefhs.org/slovenia/frg-sgsi.html>)

Velik projekt SRD je organizacija mednarodne Rodoslovne konference. Vabilo na konferenco je objavljeno na str. 59, 3-4. št. Dreves (leto 2000). Konferenca bo potekala od 10. do 12. septembra 2001 v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani. Referate bodo v angleščini predstavili domači in tuji strokovnjaki

1 Uradno ime mormonske cerkve, ki ima sedež v ameriskem Salt Lake Cityju, je Cerkev Jezusa Kristusa Svetnikov poslednjih dni.

2 Genealogija na Slovenskem, ki ni ljubiteljske narave, sega v srednji vek. Gre predvsem za plemiške rodbine, ki so zaradi dedovanj imele praktično vrednost (Butina, 1998, 17-18). Kasneje se je slovensko rodoslovje razvijalo ob izdelovanju rodovnikov znanih Slovencev (Butina, 1998, 17).

3 Društvo Slovenski ščit je nastalo poletni 1991. Od leta 1995 deluje pod novim imenom Heraldica Slovenica, ker je "beseda ščit težko izgovorljiva za tužce".

s področja rodoslovja in ved, povezanih z rodoslovjem. Po zaključku konference bodo referati objavljeni v zborniku. Uradna organizatorja sta SRD in SGS.

Doslej je bilo slovensko rodoslovje bolj ali manj ljubiteljsko. Glede na zahodnoevropske izkušnje, posebej irske, lahko pričakujemo tudi profesionalno rodoslovje. Na Irskem deluje precej genealoških agencij, ki posebej za ameriški trg izdelujejo rodovnike. Čeprav v Ameriki živi veliko manj ljudi s slovenskimi koreninami kot z irskimi, pa se bo verjetno tudi pri nas prej ali slej razvilo poklicno rodoslovno raziskovanje. Po mojih informacijah je v Sloveniji samo en samostojni podjetnik, ki ima registrirano dejavnost genealoškega raziskovanja.

Glede napredka rodoslovja si je veliko obetati tudi od računalniške tehnologije. Koristno bi bilo vse podatke iz matičnih knjig različnih arhivov vnesti v računalnik. Glavni razlog za to je nevarnost uničenja, ki grozi številnim slovenskim arhivom. V preteklosti je namreč veliko arhivov zgorelo (posebej med vojnam), danes pa številne knjige razpadajo kratko malo zaradi pomanjkanja sredstev.

Trenutno že poteka takšen projekt s sodelovanjem Škofijskega arhiva v Kopru in koprskega Znanstveno raziskovalnega središča, ki podatke vnaša v računalnik. Projekt je novost, saj so doslej skušali te podatke urediti (prekopirati na mikrofilme) le ameriški mormoni, kar pa ni bilo sprejemljivo ne za državo (državne arhive) ne za Cerkev (cerkvene arhive). Glavni razlog, da do prenosa podatkov ni prišlo, je dejstvo, da bi bili podatki po-

sredovani naročnikom za plačilo. V koprskem primeru pa gre za sodelovanje iz znanstvenih razlogov. (Tu se odpira novo vprašanje, kdo vse lahko dobi dostop do teh podatkov. Varnost osebnih podatkov je namreč lahko hitro ogrožena, zato bo treba določiti pravila.) ZRS Koper trenutno ureja podatke starejših knjig zaradi demografskega raziskovanja. Daljnoročno pa tudi v cerkvenih arhivih razmišljajo o kopiranju vseh knjig na mikrofilme, kar je seveda povezano z denarjem.

Na Primorskem je kar veliko ljubiteljskih rodoslovcev, ki so ustanovili celo svojo sekcijo SRD. Sekcija se sestaja enkrat mesečno v Izoli (Slekovec, 2000). Obalna sekcija deluje od začetka leta 1999 in je doslej edina slovenska sekcija v SRD. Trenutno združuje deset članov. Načrtujejo razširitev in poglobitev svojega delovanja.

VIRI IN LITERATURA

Butina, V. (1998): Moj Rodovnik. Ljubljana, Cankarjeva založba.

Hawlina, P. (2000): Nova verzija programa Brother's Keeper. Drevesa, 1-2. Škofja Loka, 20-21.

Jurečič, F. V. (1995): Genealogija - Rodoslovje. Heraldica Slovenica, jan.-feb.-mar. 1995. Ljubljana, 23-30.

Toplišek, J. (2000): Kolikšne so naše rodoslovne zbirke?. Drevesa, 3-4. Škofja Loka, 31-32.

Slekovec, D. (2000): Prvo leto obalne sekcije rodoslovnega društva. Drevesa, 1-2. Škofja Loka, 30-31.